

DRŽAVNI IZPITNI CENTER
Kajuhova ulica 32 U
1000 Ljubljana

**DRŽAVNA KOMISIJA ZA VODENJE
NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA**

Datum: 27. marca 2014
Številka: 0121-1/2014 - 6

Spoštovani člani sveta šole,

pred časom smo lahko v številnih medijih zasledili lestvico "najuspešnejših" osnovnih šol, ki naj bi bila narejena na osnovi dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja (v nadaljevanju NPZ). Ker je bilo v razpravah, ki so spremljale objavo lestvice, tudi veliko takšnih, ki nakazujejo na pomanjkljivo zavedanje vloge in pomena NPZ v slovenskem šolskem sistemu, smo se v *Državni komisiji za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli* (v nadaljevanju Državna komisija) odločili, da poskušamo širšo javnost natančneje seznaniti z namenom NPZ v osnovni šoli.

Pričujoče pismo pošiljamo članom svetov šol predvsem zato, ker svet šole v skladu s svojimi pristojnostmi obravnava poročilo o realizaciji letnega delovnega načrta šole, katerega sestavni del je tudi skupno poročilo ravnatelja o izvedbi in analizi dosežkov NPZ na konkretni šoli. Ker je svet šole sestavljen iz predstavnikov delavcev šole, predstavnikov ustanovitelja ter predstavnikov staršev, se nam zdi smiselno in potrebno, da ob medijskem odmevu glede razvrščanja šol podrobneje informiramo o pomenu NPZ tudi člane sveta šole, ki boste s pomočjo tovrstne informacije lažje razpravljali o vlogi NPZ znotraj interesnih skupin, iz

katerih izhajate. Predstavnike ustanovitelja šole pa prosimo, da o vlogi in pomenu NPZ v šolskem sistemu informirajo tudi župana/županjo občine, ki je ustanoviteljica osnovne šole.

V obstoječem šolskem sistemu Slovenije imajo NPZ formativno funkcijo, kar pomeni, da so dosežki učencev predvsem dodatna informacija o kakovosti njihovega znanja. Temeljni smisel takega preverjanja znanja je, da vsi skupaj – učenke in učenci s starši, učitelji, ravnatelji in drugi strokovni delavci šole, pa tudi na ravni celotnega sistema vzgoje in izobraževanja – preverimo, kako uspešni smo pri doseganju ciljev in standardov, določenih z učnimi načrti, in na tej osnovi ustrezno načrtujemo nadaljnje vzgojno – izobraževalno delo. Dosežek učenca na NPZ ne vpliva na zaključeno oceno, ki jo ima učenec pri pouku določenega predmeta, niti na uspešen zaključek osnovne šole, zato je tudi povsem nekorektno primerjati dosežke učencev na NPZ in dijakov na maturi. Pozitivna ocena dijakov na maturi je namreč pogoj za uspešen zaključek srednje šole.

Dosežek posameznega učenca na NPZ tudi njegovim staršem omogoča predvsem dodatno informacijo, na osnovi katere lahko bolje spremljajo otrokovo šolsko delo (npr. katere vsebine učnega načrta otrok obvlada slabše, katera pa so njegova močna področja glede na vsebino vsakoletnega preizkusa in v primerjavi s sovrstniki v državi), ni pa namenjen temu, da bi le na osnovi dosežkov učencev na NPZ celostno ocenjevali kakovost dela posamezne šole, ravnatelja, posameznega učitelja ali celo izbirali šolo, na katero bodo vpisali svojega otroka.

Poudariti želimo, da podatki o dosežkih učencev na NPZ zaradi svojega temeljnega namena ne morejo biti in niso namenjeni:

- neposrednim primerjavam med šolami,
- ocenjevanju kakovosti dela posamezne šole,
- ocenjevanju kakovosti dela posameznega ravnatelja,
- ocenjevanju kakovosti dela posameznega učitelja.

Prav tako kot na šolske ocene tudi na dosežke učencev pri NPZ vplivajo različni dejavniki: npr. predznanje učencev, njihove učne zmožnosti, motiviranost za učenje, delovne navade, učne strategije, spodbude s strani staršev in drugih, socialno-ekonomski status družine ipd. Na nekaterih šolah je npr. lahko večji delež učencev priseljencev iz drugih držav, učencev Romov, na drugih npr. več učencev s posebnimi potrebami; in druge okoliščine. Če bi želeli na osnovi dosežkov učencev na NPZ celostno ocenjevati kakovost dela posamezne šole, bi morale biti vse šole najprej izenačene po vseh bistvenih dejavnikih, ki vplivajo na dosežke

učencev. To je nemogoče. Poudariti je potrebno tudi to, da dosežek na NPZ pokaže le tisti del znanja učencev, ki ga je mogoče preveriti pisno. V njem torej ni upoštevano tisto znanje, ki ga je mogoče preveriti le ustno ali praktično (npr. govorne sposobnosti, praktično delo), kar učitelji preverjajo in ocenjujejo pri pouku posameznih predmetov.

Prav tako je nekorektno kakovost dela posamezne šole reducirati zgolj na učne dosežke učencev, saj so pri ocenjevanju kakovosti pedagoškega dela pomembni še drugi dejavniki, ki jih z NPZ ni mogoče preveriti (npr. odnosi med učenci, zadovoljstvo otrok, osebni razvoj, vzgojna dimenzija itd.).

Člani Državne komisije smo prepričani, da lahko o tem, v kolikšni meri in kako so dosežki na NPZ neposredno povezani s kakovostjo dela posamezne šole, razpravljajo le strokovni delavci te šole, na osnovi in upoštevanju vseh okoliščin in podatkov (dosežki na NPZ so le eden izmed njih) o delovanju šole in značilnostih učenk in učencev, ki jih imajo na šoli. Samo ravnatelj posamezne šole in učitelji določenega oddelka vedo, koliko napora je bilo potrebno vložiti, da je nek učenec dosegel postavljene standarde znanja in zbral določeno število točk na NPZ. In samo učitelji določenega učenca lahko v sodelovanju z njegovimi starši iz rezultatov o dosežkih na NPZ ugotovijo napredek tega učenca. Strokovna razlaga dosežkov učencev na NPZ je torej v prvi vrsti delo strokovnih delavcev šole. Ob ustreznem vodenju ravnatelja pa lahko vsaka šola in vsak učitelj kritično analizira svoj način dela in ga po potrebi dopolnjuje in izboljšuje ter tudi na ta način pripomore k večji kakovosti celotnega šolskega sistema.

Z NPZ želimo prispevati k trajnostnim premikom k boljši kakovosti učenja, poučevanja in znanja, prispevati k enotnejšim merilom učiteljevega ocenjevanja znanja, dobiti vpogled v to, koliko v Sloveniji uresničujemo cilje, ki smo jih postavili z učnimi načrti in prispevati k večji učinkovitosti in kakovosti celotnega osnovnošolskega izobraževanja v naši državi. To bomo dosegli le s pravilnim razumevanjem vloge in pomena NPZ v našem sistemu.

Če želimo na nivoju države ugotoviti, kakšen je povprečni nivo znanja učencev, je bistvenega pomena, da se NPZ udeležijo vsi učenci, ne glede na to, kakšno je njihovo predznanje, kakšne ocene imajo pri pouku, ali imajo status učenca s posebnimi potrebami, so ravno prišli v Slovenijo iz druge države ipd. To bo možno doseči le, če bodo NPZ še naprej služili kot dodatna povratna informacija o znanju učencev in če se na osnovi dosežkov učencev na NPZ ne bo ocenjevalo kakovosti dela posamezne šole oz. ocenjevalo kakovosti dela ravnatelja in učiteljev te šole. Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli

ostro nasprotuje razvrščanju šol na osnovi dosežkov učencev na NPZ ter meni, da gre v tem primeru za izrabo NPZ v namene, ki so popolnoma v nasprotju z njegovo vlogo in pomenom v slovenskem šolskem sistemu.

Dr. Janez Vogrinc, l. r.
predsednik Državne komisije

Poslano:

- svetom osnovnih šol

V vednost:

- svetom staršev osnovnih šol
- županom slovenskih občin